

Konstigt att många missar vänstervindarna inom Katolska kyrkan

Tidningen Dagen, 23 mars 2023

Jakob E:son Söderbaum har sett en sketch på tv och skriver en debattartikel. Den handlar om att Svenska kyrkan skulle vara vänsterpolitik och att Katolska kyrkan där Jakob hittat sitt andliga hem inte är det. Men läser man vidare i texten finner man nyanseringar. Jakob E:son Söderbaum vill inte slänga sig ”med trubbiga begrepp som vänster och höger”. Bra där! Som alternativ till höger och vänster beskriver han i stället en strid inom Svenska kyrkan mellan modernister och konservativa och några däremellan. Men det blir det tyvärr inte bättre av om vi vill förstå. Jag menar i stället att det vi ser är långsamma förskjutningar i teologi och kyrkoliv, som ibland blossar upp till strider. Jag menar också att sådana långsamma förskjutningar drabbar nästan alla kyrkor. Inte minst Katolska kyrkan.

Sedan Johan Sundeens bok ”68-kyrkan” kom ut 2017 har frågan om vänstervridningen i Svenska kyrkan varit på tapeten i debatten. Sex år senare görs en sketch på tv. Men det som hände under 1960-talet var ett världens globaliserades. Kolonier blev självständiga stater. Där bildades egna kyrkor, som inte längre leddes av vita missionärer. Redan tidigare startade den här processen med bildandet av Church of South India 1947. Vita engelska kyrkoledare insåg att kyrkan i södra Indien måste få leva sitt eget liv och att kristna i det fria Indien behövde utgå från en teologisk hållning som var indisk. De där vita engelska kyrkoledarna var konservativa biskopar och inga vänsterradikaler. Men de förstod att ta ett viktigt steg i en i övrigt långsam förskjutning.

Under 1960-talet ledde en annan långsam förskjutning, den här gången i Latinamerika, till att befrielse-teologin, och efterhand feministteologin, föddes. Den här förskjutningen skedde inom Katolska kyrkan. Flera ledande latinamerikanska teologer drogs med i den tidens vänstervåg och marxismen blev för en del ett viktigt analysredskap.

Svenska kyrkan stod värd för Kyrkornas världsråds generalförsamling i Uppsala det viktiga året 1968. Då kom världen hit. Teologi och kyrklig praxis förändrades i grunden i de flesta kyrkor i Sverige. Arbeta mot globala orättvisor, sång och dans, befrielse-teologi och försöksordningar vad gäller gudstjänsten förändrade svenskt kyrkoliv i grunden. I alla samfund.

Jag finns själv med som en fotnot i Johan Sundeens bok. Den gäller en artikel jag skrev som mycket ung student i Uppsala. Jag skrev att vi behöver en svensk befrielse-teologi. Det står jag fortfarande för. Många år senare blir jag kyrkoherde i det välsituerade och bastant borgerliga Täby. När vi ska ta fram en vision för arbetet i Täby församling används befrielse-teologisk metod. Den enkla frågan är: Hur lever människor här? Och nu gäller frågan alltså inte en kåkstad i Latinamerika utan en Stockholmskommun där folk bor i bostadsrätter, radhus och villor. Befrielse-teologi handlar helt enkelt om att fråga vad

människor just här och nu behöver befrielse ifrån. Vi gjorde dock inga marxistiska analyser. Katolska kyrkans påvar klargjorde för de latinamerikanska befrielse-teologerna att det fick vara måtta på hängivenheten inför tidsandan på 60-talet. I stället läste vi i Täby kommunstatistik och pratade om hur det är i Täby. Men metoden var inspirerad av befrielse-teologin. Det här är väl ett ganska bra exempel på långsam förskjutning i teologi och kyrklig praxis.

Men något är uppenbarligen fel i Svenska kyrkan. Jakob E:son Söderbaums artikel vittnar om en frustration många idag känner, även jag. Ett problem är prästutbildningen. Präster blir visserligen utbildade, men bildningen saknas. Därmed blir predikan grund och favoritsysselsättningen själavård. Det är visserligen inte oväsentligt med själavård, men kyrkans förmåga att kommunicera genomtänkt teologi tycks försvinna. Och så har vi ett problem till. Det är politiseringen i Svenska kyrkan, och då menar jag inte vissa partiers inflytande, utan politiseringen i sig. Relationen till staten avreglerades år 2000, men i församlingar, i stift och på nationell nivå lever den politisering kvar som vi fick med församlingsstyrelselagen på 1930-talet. Ofta har jag fått frågan varför vi präster inte slänger ut alla politiker ur kyrkan. Det är lättare sagt än gjort, är väl det enkla svaret. Förtroendevalda måste vi dessutom ha som demokratisk folkkyrka. Frågan är bara varifrån de förtroendevalda ska rekryteras.

Så, Jakob E:son Söderbaum, kyrkan har problem, oavsett samfund. Striden inom Katolska kyrkan mellan förnyare och traditionalister har rasat sedan Andra Vatikankonsiliet i inledningen till det turbulenta 1960-talet och den menar jag nog ändå är hårdare än det Svenska kyrkan kan erbjuda. De långsamma förskjutningarna tillhör kyrkans själva väsen. Saker ändrar sig och vi med dem. Det är därför vi för det tredje beskriver Gud som den heliga Anden, ständigt blåsande, utmanande och förändrande. Vill man slippa den blåsten får man nog ägna sig åt annat än kyrkan.

Michael Öjermo

Kyrkoherde i Täby